

Прохоренко Тетяна Григорівна, к.с.н., доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна система освіти існує вже більше двох століть. Вона склалася в умовах індустріального суспільства. В її основі лежать філософські ідеї Декарта, Локка, Гельвеція про людину як елемент, необхідний для функціонування суспільства, як засіб суспільного і технічного прогресу. Такій системі освіти притаманна жорстка регламентація функціонування, авторитет вчителя, зневажання індивідуальності.

Сьогодні класична модель освіти фактично вичерпала себе, що пов'язано з формуванням інформаційного суспільства, в якому головним стратегічним ресурсом виступає інформація. Інформатизація суспільства, у свою чергу, уявляє собою глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності у сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача і використання інформації, що здійснюється на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Сучасний розвиток інформаційних технологій не тільки суттєво змінює традиційні сфери комунікації, але і сам процес комунікації переводить на якісно новий рівень. В наш час освіта достатньо активно починає використовувати ці можливості. В принципі, інформатизація сфери освіти повинна випереджати інформатизацію інших галузей людської діяльності, оскільки знання і навички, отримані під час навчання, лежать в основі усіх видів діяльності людини, визначають їх спрямованість, темпи розвитку і корисність. Тому за ступенем інформатизації освіти можна судити про масштаби інформатизації всього суспільства.

Усе більшої сили набирає тенденція революційної зміни парадигми освіти, її демократизація, комп'ютеризація і гуманізація, вільний вибір програм навчання, створення системи безперервної освіти. Стає очевидним, що вузька спеціалізація не виправдовує себе, потрібна фундаменталізація освіти, формування морально відповідальної людини, навчання не знанням, а мисленню. Перше, що повинна вміти людина – це створювати нові знання. Завдання університетів полягає в тому, щоб не просто передавати студентам певний набір знань, навіть самих сучасних і затребуваних, не тільки випускати спеціалістів будь-якої галузі, які добре підготовлені і багато знають. Важливо не тільки навчити студентів виокремлювати і здобувати необхідні знання зі значного об'єму інформації. В межах інформаційного суспільства цього вже недостатньо. Університет повинен навчити створювати знання. Для цього необхідна усе більша інтеграція навчальної і наукової діяльності, пошук здібної творчої молоді, стимулювання її інтересу до науки і творчості, подальший розвиток здібностей. Інформаційно-комунікаційні технології створюють для цього необмежені можливості.

Використання нових інформаційних технологій навчання суттєво змінило відносини «вчитель – учень». Якщо традиційна система освіти передбачала авторитарну схему відносин, в якій викладач виступав у ролі суб'єкта, а протилежна сторона – об'єктом його діяльності, то процес навчання з інтенсивним використанням нових інформаційних технологій породжує нові особливості в цій системі, де обидві сторони стають суб'єктами навчально-виховного процесу, а їх відносини складаються на основі педагогіки співробітництва.

Комп'ютер виконує лише формалізовану сторону навчання і надає можливість викладачу переключитися на неформалізовану, творчу, психологічну сторону навчального процесу. Роль вчителя не зменшується, а навпаки зростає, тому що він тепер перетворюється з ретранслятора знань в співучасника процесу засвоєння знань учнем. Крім того, вчитель виконує не тільки функцію навчання, але і виховання, яке не піддається формалізації і вимагає особистого контакту.

Однією з характеристик освіти в інформаційному суспільстві стає розширення вікових і часових меж традиційного освітнього процесу. Освіта в наш час торкається не лише молоді. Швидкість змін вимагає навчання (перенавчання) кожного. Все це суттєво розширює перспективи впровадження в навчальний процес дистанційної освіти.

Таким чином, сучасні інформаційні та комунікаційні технології, в цілому, підвищують ефективність та якість освіти. До позитивних наслідків можна віднести те, що створюються унікальні можливості доступу до інформації. В наш час можна отримати будь-яку інформацію без суттєвих фінансових і часових витрат. Має місце інтерактивний характер взаємодії з інформацією, у людини є можливість побудови індивідуального сценарію знаходження в інформаційному просторі. Різноманітність «форматів» представлення інформації (відео, звук та інші форми створення віртуальної реальності) в змозі зробити процес навчання цікавим і захоплюючим. Крім того, інформаційне середовище є відкритим для індивідуальної творчості.

До найбільш серйозних негативних явищ відносять психологічну залежність, яка супроводжується послабленням соціальних зв'язків. Сучасна молодь, споживаючи інформацію, формує та укорінює особливу культуру, яка часто орієнтована на візуальні образи. У зв'язку з цим Тоффлером було введено поняття кліп-культури, тобто культури, основаної на «кліпах» інформації. Кліп-культура породжує кліпову свідомість, у якій, на думку Тоффлера, немає місця рефлексії і уявленням [1, 281]. До того ж, дослідники відмічають низький рівень масової культури, яка розповсюджується за допомогою соціальних мереж та інших засобів масової інформації і комунікації.

Література

1. Тоффлер Э. Третья волна. / Э. Тоффлер - М.: Издательство АСТ, 2004, — 781с.